ČÁST REDAKČNÍ

EDITORIAL SECTION

POKROK

POKROK, 17. LISTOPADU (NOVEMBER) 1920.

V ohlašování výsledek platí. Zkuste "POKROK" nejdříve!

In Advertising Results Count. Try "POKROK" First.

NAKLÁDÁNÍ SARDINEK V KALIFORNII.

Čeho nedostává se sardinkám na velikosti, to plně nahrazují počtem, a biliony těchto malých rybek jsou vyloveny z moře v různých částech světa a nakládány do krabic různých velikostí pro budoucí potřebu. Při pobřežích Ruska, Norska a Francie, jakož i jiných evropských zemí, nakládání sardinek vyvinulo se v důležitou industrii. Methody nakládání jsou rozdílné.

Ve Spojených Státech nakládání sardinek je obmezeno na novoanglické pobřeží a na pruh půdy při Pacifickém oceáně. Stát Maine je proslulým pro svoji sardinkovou industrii a je tu v činnosti několik set t. zv. nakladáren, které každého roku připraví kolem 2,000,000 beden sardinek. Ačkoliv industrie tato je poměrně novou na západním pobřeží Spojených Států, vyvinula se rychle v posledních několika letech, tak že třicet anebo více sardinkových nakladáren v Kalifornii připravuje pro trh více sardinek dnes nežli nakladárny ve státu Maine. Sardinky, které nacházejí se při pobřeží Maine, jsou tak malé jako v evropských vodách, a jsou nakládány stejnými methodami jako ve Francii. Sardinky, lovené při Pacifiku, jsou poněkud větší.

Rybářská industrie v Kalifornii zaujímala vždy důležité místo vzhledem k značné délce mořského pobřeží tohoto státu, avšak v dřívějších dobách hlavní pozornost byla věnována větším rybám, zvláště lososům, a nebyly nakládány menší ryby, jako sardinky a slanečci, jež chyceny byly do sítí při lovu ryb větších. Odborníci, zaměstnaní v rybářském odboru při vládním departmentu zemědělství, provedli celou řadu pokusů s různými druhy menších ryb, jež nalézaly se ve vodách při pobřeží Kalifornie, a přimlouvali se za zřízení nakladáren také pro tyto menší ryby.

První pokus o nakládání sardinek při pobřeží Pacifiku byl učiněn závody na nakládání tak zvaného tuny. Tato ryba poskytuje velice chutné maso. Pohybuje se v mořích ve velkých skupinách, jež často vydávají se na velké vzdálenosti. Zvyky této ryby působily nakladárnám značné obtíže. V některých dobách vody v okolí nakladáren byly plny těchto ryb, tak že rybáři každého dne dopravili jich do nakladáren tolik, aby pracovalo se plnou výkonností. Náhle však tuna zmizela na celé dny a často celé týdny a nakladárny, zaměstnávající několik set lidí, neměly žádných ryb k nakládání. Aby čelěno bylo této nejistotě v zásobování, nakladárny obrátily pozornost k sardinkám v dobách, kdy nebylo k nakládání tun, ale kalifornské sardinky nabyly takové oblíby, že nakládání sardinek stalo se hlavní činností celé řady velkých nakladáren místo činnosti mimořádné. A dnes v Kalifornii jsou obrovské závody s tisíci zaměstnanců, jež se výhradně zaměstnávají nakládáním sardinek.

Hlavními rybářskými loviští v kalifornských vodách jsou zálivy Vera Cruz a Monterey v střední části pobřeží Kalifornie a v Redonto, Santa Monica, La Jolla Bight a Coronado v jižní Kalifornii. Rybářstvím zaměstnávají se tu hlavně Japonci a Italové, kteří vydávají se ve svých lodicích na vodu za ranního rozbřesku a snaží se nalézti fosforeskující záblesky, které naznačují skupiny sardinek. K lovu používá se okrouhlých sítí, jež pravidelně jsou 1,200 stop dlouhé, 50 stop široké v křídlech a 150 stop uprostřed. Rybářské lodice jsou zřízeny na úlovek od čtyř do desíti tun a zajede-li tato do vod míli anebo dvě od pobřeží, pravidelně uloví více ryb nežli lodice je s to snésti.

Sardinky pohybují se ve vodách v obrovských skupinách. Jednou z hlavních starostí rybářů je nalézti tyto skupiny. Některé velké rybářské zájmy v Kalifornii k vypátrání těchto skupin ryb používají nyní hydroplanů, které vypravují se nad moře, aby pátraly po zásobě ryb a signály přivolaly k nim čekající rybářské lodice. Letci tito jsou nyní opatřeni také bezdrátným telefonem a zařízení to-

to ukázalo se velice úspěšným.

Jedna z největších a nejmodernějších zařízených nakladáren sardinek nalézá se v Santa Cruz a je opatřena každým mechanickým a práci usnadňujícím přístrojem, jenž může ve výrobě pomoci. Když rybářské lodice s úlovkem přistanou u nakladárny, ryby jsou skládány ve velkých koších, váženy a pomocí zvláštního přístroje proudící vodou, jsou dopravovány do velkých nádržek. Z těchto nádržek opětně zvláštním zařízením jsou dopravovány do místností, kde celá armáda žen pracuje na jich čištění a odřezávání hlav. Takto připravené ryby jsou dávány do velkých omývacích kádí, načež jsou pozorně rozloženy na velké lísky a jsou buďto sušeny na slunci anebo ve vysušovacích přístrojích. Po té uřezávány jsou ocasy a ryby jsou ořezávány do žádoucí velikosti. Další procedura řídí se podle velikosti ryb. Menší z nich jsou smaženy v olivovém oleji a větší jsou dávány do kotlů a vařeny parou.

Takto připravené ryby jsou pak nakládány do olejů a omáček různých druhů, aby vyhověno bylo každé chuti. Užívá se při tom olivového oleje, oleje z bavlněných semen, hořčicové omáčky anebo octa s různým kořením. Krabice nejdříve se naplní olejem anebo omáčkou a po té ryby jsou kladeny do krabiček ve vrstvách. Ryby mají různou délku, pohybující se od čtyř do šesti palců, a jsou tříděny, aby hodily se velikostí do krabic, do kterých jsou nakládány. Když krabice jsou naplněny a víčka přiletována, jsou připraveny pro nádržku s vřelou vodou, jež je zahřívána parou. Krabice ukládají se do drátěných košů, jež úplně ponoří se do vřelé vody, kde zůstanou půl druhé až dvě hodiny. Po té krabice jsou poslány do zkušebních místností, kde jsou chlazeny a vysušovány v drtinách. V zkušebních místnostech vadné krabice jsou odstraňovány a po odstranění vlhkosti a drtin jsou připraveny k nalepení vínětek a uložení do beden. Jenom bezvadné a přesně zhotovené krabice jsou dány do trhu.

Sardinky jsou nakládány ve všech amerických závodech při nejpřísnějších zdravotnických opatřeních a poněvadž všude používá se k urychlení a usnadnění práce zvláštních přístrojů, dotýkání se ryb rukama dělníků přivedeno bylo na minimum. Strojů se užívá k naplňování krabic olejem anebo omáčkou a také k letování víček. Poněvadž všechny nakladárny nalézají se v blízkosti rybářských vod, sardinky jsou nakládány naprosto čerstvé. Obdivuhodný rozvoj této industrie ve Spojených Státech, zvláště v Kalifornii, je nejlepším svědectvím, že americké sardinky jsou dobré hodnoty.

RUDÁ PROROKYNĚ.

Z anglických pramenů přišly v posledních dnech zprávy, naznačující, že osudy Ruska jsou řízeny mladou a sličnou dívkou Olgou Vogakovou, dcerou vládního úředníka ruského, která byla oddanou žákyní zlopověstného mnicha Gregorie Rasputina, jenž byl význačnou zákulisní mocí v Rusku za posledních let panování bolševiky zavražděného cara Mikuláše. Tato krásná Olga stala se nejdůvěrnější rádkyní Mikuláše Lenina, bolševického premiera, který, dle těchto zpráv, neučiní jediného důležitého rozhodnutí bez porady s ní.

Zpráva ta zdá se neuvěřitelnou vzhledem k podrobnostem prostředků, kterými vliv svůj uplatňuje, avšak přichází z pramene vážného a je podepřena jistými důkazy, jež jeví se silně pravděpodobnými. Praví se, že byla to hlavně krása, jež tuto dívku přivedla na dráhu, po níž dostala se k tak význačnému postavení v krvavé historii sovětského Ruska. Olga byla původně zaměstnána jako písařka na stroji v ministerstvu vnitra v Petrohradě, kde krása její neušla pozornosti zrádného ministra Protopopova, který ihned uznamenal, že s výhodou může použití této dívky pro svoje vlastizrádné rejdy.

Jeho prostřednictvím přistoupila Olga ku kultu, jehož hlavou byl prohnaný mnich Rasputin. Protopopov představil Olgu paní Vyrubové, dvorní dámě ruské carevny a velké přítelkyni Rasputinově. Olga Vogakovā po té seznámila se s Rasputinem, který učinil ji jednou z tak zvaných sester milosrdných, tak že měla příležitost naučiti se všem úskokům tohoto vychytralého mnicha. Dávala na jevo tak obdivuhodné schopnosti, že Protopopov brzy po té svěřil jí důležité poslání.

Protopopov pod rouškou přátelství před tím navštívil Anglii, kde si nechal vyložiti všechny anglické válečné přípravy a důkladně si prohlédl všechny zbrojovky a továrny muniční. Po poradě s Rasputinem vyvolil Olgu za posla, aby dovezla do Německa důležité informace. Bývalá písařka na stroji poslána byla „oklikami do Berlína, kde uspokojivě vyřídila svoje poslání. Tam svěřeno bylo jí poselství pro Rasputina, které mu musela se naučiti nazpaměť. Ale i úkolu tomuto dostála k úplné spokojenosti.

Za nějakou dobu po svém návratu byla zatčena na podezření, že nalézala se v Berlíně za tajným posláním. Strávila ve vězení několik týdnů. Po propuknutí revoluce, po Rasputinově smrti, byla propuštěna. Po svém propuštění ze žaláře přijala nové jméno, Gorochová, a rázem stala se jednou z vůdčích postav v sovětském Rusku. —

Jsouc dokonale vyškolena ve všech úskocích, proroctvích a podvodech, kterými uplatňoval se "světec" Rasputin, brzy pronikla k Leninovi a když pochlebováním získala si jeho důvěry, seznámila jej se svými styky s Rasputinem a Protopopovem. Lenin brzy postřehl v dívce této užitečný a obchotný nástroj a často se s ní v Moskvě scházel.

Jednoho dne, asi za osm měsíců po seznámení se s Leninem, Olga Gorochová, již nyní je toliko třiadvacet let, vstoupila do Leninova soukromého pokoje v Kremlu, nádherného to příbytku, jehož stěny jsou ověšeny nachovým damaškem a kde nalézá se drahocenný pozlacený nábytek a strop ozdoben je hlavičkami Amorů. — Pověděla mu o podivném vidění, které měla při třech různých příležitostech — že revoluce se rozšíří na celý svět, že Anglie bude svržena a Lenin sám zaujme úřadovny v trůnním sále zámku Versaillského jako panovník bolševické Evropy.

Na Lenina toto proroctví působilo tak, že od té doby se o Olgu velice zajímal, a důsledkem toho bylo utvoření kroužku v Moskvě na linii, podobných kroužku Rasputinově v Petrohradě. Gorochová pořádá nyní séance v jedné z nejnádhernějších komnat carského příbytku v Kremlu, kde úskokem a podvodem vyvoláno bylo mnoho podivných zjevů.

Lenin a jeho sovětští magnáti propadli úplně vlivu tohoto zlopověstného kroužku zběsilých žen, jehož řádění přičítá se nyní brutálnost, s jakou je zacházeno s těmi, kdož nejsou krajně radikálních náhledů jako nynější vládci Ruska. Lenin neučiní žádného rozhodnutí, dokud se s Olgou Gorochovou neporadí a stane se dosti často, že Lenin zamítne i rady Trockého a jiných svých přátel jedině proto, že Gorochová si toho přeje anebo že "drahá Olga měla nějaké nové vidění."

AMERIKA OPATŘUJE JAPONSKU RÝŽI

Japonsko, které do nedávna bylo považováno za zemi, pěstující nejvíce rýže na světě, je odkázáno nyní na Spojené Státy, aby získalo dostatečné zásoby rýže k vyživení svých 50,000,000 obyvatel. Vyvezli jsme více jak 300,000 liber rýže do Japonska během prvních třech měsíců roku 1920, což činí průměrně asi 1,200,000 liber ročně, oproti méně než 1,000 lib. roku předcházejícího.

"Květinová říše" čelí značně vážným problémům následkem rychlého vzrůstu obyvatelstva na obmezené prostoře, neboť shledává, že nestačí vypěstovati dostatek potravin ku krytí potřeb všeho svého lidu. Asi polovina orné půdy je věnována pěstování rýže. Mnohá z těchto rýžových polí nejsou o mnoho větší nežli průměrná americká tennisová hřiště. Japonské farmy nejsou průměrně větší nežli asi jeden a půl akru. V mnohých sekcích Japonska rýže tvoří jedinou potravinu obyvatelstva a poněvadž letošního roku úroda rýže oproti primitivním methodám špatnou, japonští nakupovači byli nuceni obstarati si potřebnou rýži v Americe. Traktorů a jiných moderních přístrojů farmářských užívá se v Americe při pěstování rýže oproti primitivním methodám zemědělství, jež jsou dosud v Japonsku v platnosti.

Spojené Státy stávají se důležitou rýži pěstující zemí, což nejlépe dá se naznačiti čísicemi. Od roku 1910 do roku 1914 vyváželi jsme méně nežli 20,000,000 liber ročně, kdežto v době přítomné vyvážíme od 30,000,000 do 60,000,000 liber každý měsíc, dle čísla, vydaných trhovou úřadovnou při odboru zemědělství.

Tento obrovský vývozní obchod byl učiněn možností rozkvětem pěstování rýže v Kalifornii, jež založeno je na odporučeních odborníků odboru zemědělství. První obchodní rýžové pole bylo zřízeno v Kalifornii, v údolí Secramento, v roce 1912. Dnes v Kalifornii je v činnosti ne méně nežli tucet rýžových mlýnů, které v minulém roce zpracovaly rýži v ceně $21,000,000.

Údolí řeky Secramento v Kalifornii bylo v minulosti známo hlavně pro nadbytek vody. Půda tato byla považována dobrou toliko jako pastvisko pro kachny, husy a podobnou drůbež a proto často nazývána byla "husí zemí." Jistý podnikavý farmář přišel k náhledu, že dala by se na této půdě s úspěchem pěstovati rýže a přes to, že bylo dosti nedůvěřivých a posměváčků, prokázal brzy, že měl pravdu. Tomu je méně než deset roků. Dnes tyto pozemky přinášejí užitek $100 po akru. Pěstování rýže se ukázalo úspěšným v krajině, která považována byla za vhodnou toliko pro vodní ptactvo. První úroda rýže v Kalifornii byla sklizena s rozlohy 1,400 akrů. Téměř 125,000 akrů půdy je nyní věnováno pěstění rýže. Odhaduje se, že "husí země" přinese farmářům zisk více jak $12,000,000 tohoto roku.

Téměř polovina produkce rýže, která nazývána je nyní "bílým zlatem," vypěstována je v okresích Butte, Glenn, Tehama, Colusa a Yolo. Většina rýže, vypěstované v Yolo okresu, je dopravována do rýžových mlýnů. Pšeničné mlýny jsou proměněny na rýžové mlýny v každé sezoně na tak dlouho, dokud vypěstovaná rýže není zpracována. Nové mlýny jsou stále budovány, ježto pěstění rýže stále se šíří.

Japonsko je zemí tak hornatou, že rýžová pole zřizují se za značných obtíží. Rýže pěstuje se na malých polích na terasách svahů horských. Jednotlivá políčka je nutno obehnati strouhami k udržení vody. Japonští pěstitelé rýže mají značné potíže s náležitým zavodňováním svých políček. V Kalifornii farmáři nemají žádných takových potíží, zvláště v údolí řeky Sacramento.

Celá řada produktů hotoví se z rýže. Mnoho rýže spotřebuje se také k výrobě rýžového pudru. Z rýžové mouky dá se zhotoviti chutné pečivo. V Japonsku je rýže nejdůležitější součástkou diety obyvatelstva.

ŽIVOT V BAKU

Americký korrespondent, který před nedávnem navštívil město Baku, druhdy středisko ruské petrolejové industrie, píše velmi zajímavě o životě tohoto orientálního petrolejového města, o kterém často činila se zmínka ve válečných zprávách z Blízkého Východu. Korrespondent vyvolává vzpomínku na divoký život v nových městech v petrolejových oblastech Spojených Států před lety a praví, že tento život nedá se v divokosti ani srovnati s tím, co spatřil v Baku.

Gamblířství, pijáctví a hýření v petrolejových městech amerických zdá se býti jenom stínem toho, co je možno nyní spatřiti v tomto orientálním přímořském městě. Korrespondent navštívil hráčské místnosti v Baku, kde spatřil obraz velice pestrý. Okolo hráčských stolů spatřil stojící kroje mnohých armád. Byli tu kozáci ve vysokých botách, Armeni s pěkně vyšívanými kabátci, Turci s omaštěnými fezy a černými šosatými kabáty, jaké je možno spatřiti na východní straně v New Yorku. Bylo tu také velké množství žen, z nichž většina byla oblečena nádherně a některé ve smutečních šatech. Všichni oddávali se hráčské vášni celou duší. Peníze rychle měnily tu své pány.

Baku je opravdu divokým městem. Před objevením petroleje bylo to příjemné přímořské město s pohodlnými starými residencemi rodových aristokratů. Staré a velice elegantní soukromé residence tu dosud jsou, ale věnovány byly zcela jiným účelům. V mnohých těchto pěkných residencích možno dnes nalézti bosonohé arménské tanečnice s velkýma a pronikavýma očima, tlusté turecké dívky, které snad druhdy byly okrasou harému nějakého bohatého Turka a také mnoho světlovlasých i tmavovlasých dívek ruských s chladnýma očima, z nichž mnohé prý jsou vyzvědačkami bolševiků.

Hudba je tu tak různá jako obyvatelstvo. Zatrnchlené zpěvy ruských stepí se tu mísí s ragtimem londýnských síní. Avšak orientální hudba s nevyhnutelným cymbálem tu převládá. Večer hudba, zpěv a rozjařené výkřiky možno slyšeti po celém městě. Baku bylo by možno nazvati městem rozkoše, kdyby rozkoš tato nebyla tak divoká a kdyby nebylo tak mnoho stínu.

Američan je v Baku uvítán dosti vlídně, ale špatně byl by člověk na tom, kdyby byl Angličanem, neboť ti jsou tu značně nenáviděni. Nenávist k Angličanům datuje se od jejich okkupace tohoto města v roce 1918, kdy tu zavedli přísný pořádek a zakázali stávky, při kterých bylo používáno kulometů. Tím popudili proti sobě Tatary, kteří pokračovati chtěli v hromadném vraždění pod plášťíkem dělnických nesnází. Po odchodu Angličanů poměry se změnily. V městě není nyní žádné účty pro zákon, ale zdánlivě všemu obyvatelstvu se dobře vede.

Dělnictvo získává tu značně vysoké mzdy, když pracuje, a když nepracuje, nalézá tu tisíce příležitostí k zábavě a utrácení peněz. Lihovinám se tu holduje značně a dochází tu také často k hádkám na ulicích. Nežli člověk navykne těmto hlasitým debatám, vedeným na každém rohu, domnívá se, že se něco strhne v každém okamžiku. Avšak jenom zřídka mezi hádajícími se dojde k praci. Hádky jsou jedním druhem jejich zábavy. —

Tataři tvoří hlavně pracovní třídu a Armeni obchodní. Armeni jsou rozenými obchodníky, nad židy zchytralými. Při tom mají rádi divokou zábavu, stejně jako Tataři. Tataři se však opijí více nežli Armeni. V Baku není nyní žádných Angličanů a jenom několik amerických dobrodruhů, většinou to bývalých členů amerických expedičních sborů ve Francii. —

Baku je město do očí bijících protiv. V dolejší části města špína je nepopsatelná. Domy jsou tu o něco málo více nežli brlohy a jakákoliv zdravotnická opatření jsou něčím zcela neznámým. Horní část města byla původně typickým ruským kupeckým městem. Na Nikolajevské ulici nalézá se nádherná kathedrála s pozlacenými věžemi a jiné veřejné budovy. Ulice tato ale nyní nalézá se v bídném stavu. Na pobřeží pak nalézají se nádherná obydlí aristokratická. Tyto residence byly druhdy nádherně vypraveny, ale bolševici a Turci je vyplenili, tak že z bývalého bohatého vnitřního zařízení tu již mnoho nezbylo. Parky v jejich okolí jsou zanedbány. —

Nikde na světě není patrno tolik vybíjení se lidských vášní jako v Baku. Zde spatřiti můžeme výstřelky všeho druhu. Zde můžeme spatřiti extravaganci zbohatlíků, kteří nevědí, jak užívati nově nabytého bohatství, lakomství nezkrotných, úsměvy žen, jichž jediným majetkem jsou jejich půvaby, chladný cynicism falešných hráčů, pohyblivé oči politikářů, zapletených stále v nějaké spiknutí, a silné rozhodnutí spekulantů, kteří chtějí využitkovat současných neuspořádaných poměrů k svému zbohatnutí. Baku je opravdu zajímavým městem, o kterém by se dala napsati celá kniha. Většina jeho obyvatel žije jenom dnešku a o zítřek se nestará. Každý snaží se užíti takových rozkoší, jaké užíti může. Pro nikoho nezdaží se míti ceny. Takové zjevy jsou prý patrny všude, kde lid prožil velké nejistoty válečné doby.

ŽIVOT AMERIČANŮ V CAŘIHRADĚ.

Různé povinnosti ve spojení s poválečnou prací přivedly velké množství Američanů do Cařihradu, kapitolu Turecka, kde v posledních několika měsících vytvořila se silná americká kolonie. Avšak tito Američané shledávají život v tureckém kapitolu velice jednotvárným a nezajímavým, poněvadž je tu velice málo příležitostí k zábavě a rozptýlení.

Shledali ku svému zklamání, že turecký kapitol nemá zcela žádných divadel, žádných zábavních středisek, žádných přímořských resortů, jenom několik divadel s pohyblivými obrázky a toliko jeden anebo dva slušnější restauranty. Jedinými místy, které trochu připomínají divadlo, je několik lacinějších kabaretních síní, jež vábí hlavně námořníky, vojáky a poutníky všech národů, avšak nikdy Turky. Turek hledá rozptýlení pro sebe v kavárnách.

V Cařihradě je velice málo nočního života. Po 10. hodině večerní město je tak zatichlé jako novoanglická vesnice nedělního rána. Trochu ruchu je možno spatřiti toliko v kavárnách, kabaretních síních a pivnicích. Přes to, že v Cařihradě nevědí ani, co vlastně prohibice je, občerstvení v těchto zábavních místnostech přijde na značný peníz. Sklenička whisky prodává se na $1.50 a sklenice 7-procentního piva za 90 centů.

Americká kolonie v Cařihradě z té příčiny pořádá sama zábavy. Časem pořádají se zábavy taneční, čajové večírky anebo výlety k Bosporu. Málokteré Američany těší pozvání do tureckých domovů. Po třech měsících pobytu v Cařihradě pravidelně všichni zatouží silně po domově. V přítomné době americká kolonie v Cařihradě je dosti silná, neboť je tu značný počet lidí, nalézajících se ve spojení s americkými pomocnými organisacemi a obchodními firmami.

Cařihrad má sice kolem jednoho milionu obyvatel, avšak přes to není tu žádných drožek. Automobilů tu člověk mnoho nevidí a tramway jezdí toliko na jedné linii. Každý člověk tu chodí pěšky a pouličních drah většinou užívají jenom cizinci. Lidé, bydlící v předměstích, přeplňují k umačkání všechny převozní lodice, které jezdí mezi Bosporem a Zlatým Rohem. Jediná tramway jezdí po hlavní ulici, ale služba je tu velice nepravidelnou a velmi často je zastavena vůbec pro nedostatek uhlí.

Turecká metropole má toliko dva dobré hotely. V nich obchodníci, političtí agenti a obchodní cestující z celého světa se shromažďují, aby projednávali svoje záležitosti. Orientální vyzvědači a spiklenci se mezi nimi pohybují a spřádají tu svoje intriky. Nikde člověk nespatří tolik podivně a podezřele vyhlížejících osob jako v těchto hotelích a jejich okolí. Bohatě oblečené ženy ze západu i Východu, s tvářemi nalíčenými a vyzdobené drahokamy, vyskytují se v značném počtu v kavárnách a zábavních místnostech, kde flirtují s hosty.

Cařihrad správně označován je za město mnoha národů. Americký návštěvník tu nalezne překvapující plemennou různost. Snad všechny jazyky na světě jsou tu zastoupeny, stejně jako všechna náboženství, co jich ve světě existuje. Není tu žádné občanské jednotnosti a také o jednotném životě společenském nedá se tu vůbec mluviti. Jenom Soluň a Port Said z ostatních tureckých měst mohou se rovnati Cařihradu plemennou růzností a babelem jazyků. —